

सर्वोच्च अदालत, एक न्यायाधीशको इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती
फैसला

०७०-WO-०१८१

विषय :- उत्प्रेषण ।

काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १० मा कार्यालय रहेको श्रीम् उष्मा /
गौरी पार्वती / सावन इलेक्ट्रिकल्स / जेभी (उपक्रम) को तर्फबाट अख्तियार
प्राप्त राजेन्द्रकुमार मिश्र ----- १ निवेदक

विरुद्ध

नेपाल विद्युत प्राधिकरण, केन्द्रीय कार्यालय, दरवारमार्ग काठमाडौं -----१
नेपाल विद्युत प्राधिकरण, वितरण तथा ग्राहक सेवा महाप्रबन्धकको कार्यालय,
दरवारमार्ग काठमाडौं -----१ विपक्षी
नेपाल विद्युत प्राधिकरण, वितरण तथा ग्राहक सेवा कार्यालयका महाप्रबन्धक /
उप कार्यकारी निर्देशक, दरवारमार्ग काठमाडौं ----- १
नेपाल विद्युत प्राधिकरण तथा ग्राहक सेवा, बुटवल क्षेत्रीय कार्यालय, बुटवल--१
सामुदायिक ग्रामीण विद्युतीकरण विभाग, रत्नपार्क काठमाडौं -----१

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०७ (२) बमोजिम पेश हुन आएको प्रस्तुत
रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं आदेश यस प्रकार छ :-

निवेदक जेभी (उपक्रम) र प्राधिकरणअन्तर्गतको सामुदायिक ग्रामीण विद्युतीकरण विभागका
बीच गुल्मी जिल्लाको बस्तु भन्ने ठाउँमा ३३/११ के.भी. ३ एम.भि.ए. क्षमताको विद्युत सबस्टेशन

निर्माण गर्नका लागि सन् १३ जुन २००८ तदनुसार २०६५।२।१३ मा “Tender No. CRED/SS/2063/064-01” अन्तर्गत ठेक्का सम्झौता भएको थियो । उक्त सम्झौता गर्नु पूर्व निवेदक सो कार्यका लागि योग्य भई निवेदकले पेश गरेको प्राविधिक र आर्थिक प्रस्तावको मूल्याङ्कन र स्वीकृति गर्ने कार्य सामुदायिक ग्रामीण विद्युतीकरण विनियमावली, २०६५ को नियम १४ बमोजिम गठित निर्देशक समितिले गर्ने कानूनी व्यवस्थाबमोजिम सोही समितिले गरेको थियो । ठेक्का सम्झौताको अंक रू.३,३४,४०,०००।- को ५% ले हुन आउने रू. १६,७२,०००।- को परफमरेन्स ग्यारेण्टी (Performance Guarantee) नेपाल बंगलादेश बैंक लि.बाट जारी गराई ठेक्काको काम गर्दै आएको थिएँ । सवस्टेशन बनाउनु पर्ने ठाउँमा पुग्ने बाटो विपक्षीबाट २ वर्षपछि मात्र उपलब्ध हुन आयो । विपक्षीले गरेको कामको बीलअनुसारको भुक्तानी समयमै दिनुपर्नेमा नदिई रोकी दिएकाले पछिल्लो चरणमा सवस्टेशनका धेरै सामानहरू साइटसम्म पुर्‍याए पनि कार्यलाई तीव्र गति दिन सकिएको थिएन । ठेक्का सम्झौताअनुसारको काम समयमा नै सम्पन्न हुन विपक्षीबाटै प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष असहयोग र बेवास्ताका कारण असम्भव हुँदै गएको र म्याद थामी पाउन मैले गरेको पत्राचारहरूको सुनुवाई भण्डै तीन वर्षपछि अर्थात् मिति २०६८।२।१७ का दिन प्राधिकरणका तत्कालीन निमित्त कार्यकारी निर्देशकज्यूको रोहवरमा सम्पन्न भएको थियो । त्यसमा म निवेदकले मिति २०६८।२।१६ मा पेश गरेको कार्यतालिका सन्तोषजनक पाइएकोले स्वीकृत नक्सा अनुसार ९ महिनाभित्र कार्य सम्पन्न गर्ने, कामको मासिक प्रगति विवरण पेश गर्ने र कार्य प्रगति भए नभएको अनुगमन गर्न विपक्षी प्राधिकरणबाट अनुमगन समिति गठन गर्ने १५ दिनभित्र म्याद थपको टुंगो लगाउने, प्राधिकरणका तर्फबाट निर्माणकर्ताको कार्ययोजनाअनुसारको कार्य गर्न सहयोग पुर्‍याउने, म्याद थपपश्चात् कार्य प्रगतिका आधारमा बील भुक्तानी गर्ने उल्लेख छ ।

विपक्षीले मलाई उक्त ठेक्का सम्झौताको म्याद मिति २०६८।१।१३ सम्म थप गरी दिएको व्यहोरा मिति २०६८।३।१० को निर्णयानुसार जानकारी हुन आयो । तत्पश्चात् कामलाई सूचारु गरी कतिपय विद्युतीय उपकरण सम्बन्धित कम्पनीबाट आपूर्ति गराउन निर्माणको लागि आदेश गरेको र ती सामानहरू आउन ढिलाई हुँदा वर्षातको समय आइहाले र सो समयमा पावर ट्रान्सफरमर (Power Trasformer) जस्ता ठूला उपकरण (Heavy Equipment) विकट ठाउँको कच्ची बाटोबाट ढुवानी गर्न असम्भव भएकाले काम सम्पन्न गरी सवस्टेशन चार्ज गर्न समय लाग्ने भएको हुँदा २०६९ मंसिर मसान्तसम्म सम्झौताको म्याद थपीपाउन मिति २०६८।१।११ मा

विपक्षीसमक्ष निवेदन दिएकोमा विपक्षीबाट गोरखापत्रमा सूचना प्रकाशित गरी मिति २०७०।४।२९ को निर्णयद्वारा ठेक्का सम्झौता अन्त्य गरेको र जमानत जफत गर्ने व्यहोरा मिति २०७०।४।२३ को पत्रमार्फत जानकारी हुन आयो ।

मिति २०७०।४।२९ को सम्झौता रद्द गर्ने अधिकारी अधिकारविहीन भएको र ठेक्का सम्झौताको अन्त्य नै गर्नुपरेमा पनि कानूनी प्रावधानको पालना हुने गरी कानूनले अधिकारप्राप्त गरेको अधिकारीले गर्नुपर्नेमा सोको विपरीत हिसावले सम्झौता रद्द गरेकोले पुनरावेदन अदालत पाटनमा मिति २०७०।५।४ मा उत्प्रेषण परमादेश (०७०-WO-०९५३) सहितको निवेदन दर्ता गरी मिति २०७०।५।१४ गतेसम्म अल्पकालीन अन्तरिम आदेश जारी भई मिति २०७०।५।१४ मा दुवै पक्षको सुनुवाईपश्चात् अल्पकालीन अन्तरिम आदेशलाई निरन्तरता नदिएँ अन्तरिम आदेश जारी गरी रहन परेन भनी आदेश भयो । उक्त आदेशबाट मैले माग गरेको न्यायिक उपचार प्रभावहीन हुन गएकाले विपक्षीहरूको ठेक्का सम्झौता अन्त्य गर्ने मिति २०७०।४।२९ को निर्णय अधिकारविहीन र गैरकानूनी भएकाले सो निर्णय र त्यस पछिका पत्राचार एवं काम कारवाही उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी विपक्षीहरूका नाउँमा परमादेशलगायत अन्य उपयुक्त आदेश जारी गरी यो रिट निवेदनको अन्तिम टुंगो नलागेसम्म उक्त कामको लागि नयाँ बोलपत्र आब्हान नगर्नु नगराउनु, अरुलाई ठेक्का बन्दोवस्तको काम नगर्नु नगराउनु र मेरो परफरमेन्स ग्यारेण्टी (Performance Guarantee) जफत नगर्नु नगराउनु भनी अन्तरिम आदेश समेत जारी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको रिट निवेदन ।

रिट निवेदकको तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता हरिप्रसाद उप्रेती र विद्वान अधिवक्ताद्वय प्रेमसिंह धामी र मधुर पाठकले विपक्षीले ठेक्का सम्झौता अन्त्य गरेपश्चात् ग्यारेण्टी राखिएको रकम जफत गर्न सक्ने र पुनः अर्को पक्षसँग ठेक्का सम्झौता गरेमा रिट निवेदनको कुनै औचित्य नै नरहने हुँदा अन्य कुनै पक्षसँग सो विषयमा ठेक्का नगर्नु नगराउनु भनी तत्कालको लागि विपक्षीहरूका नाउँमा अन्तरिम आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नु भयो ।

विद्वान कानून व्यवसायीहरूले गर्नु भएको बहस सुनी मिसिल संलग्न सम्पूर्ण कागजातहरूको अध्ययन गरी हेर्दा निवेदकको माग दावीबमोजिम विपक्षीहरूका नाउँमा कारण

देखाउको आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्था समेत छ, छैन सो सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा निवेदक र विपक्षी सामुदायिक ग्रामीण विद्युतीकरण विभाग, काठमाडौँबीच गुल्मी जिल्लाको बस्तु भन्ने ठाउँमा ३३/११ के.भी. ३ एम.भि.ए. क्षमताको विद्युत सव्स्टेशन निर्माण गर्नका लागि सन् १३ जुन २००८ तदनुसार २०६५।२।१३ मा ठेक्का सम्झौता भएको पाइन्छ । निवेदकले तोकिएको समयभित्रमा ठेक्का सम्झौताबमोजिमको कार्य सम्पन्न गर्न नसकेको हुँदा समय अवधि थपको लागि माग गर्दा विपक्षीहरूबाट समय अवधि थप गर्न नसक्ने जनाई ठेक्का सम्झौता रद्द गरिदिएको पाइन्छ । सो निर्णय उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी पाउँ भनी अन्तरिम आदेशको माग समेत राखी पुनरावेदन अदालत पाटनमा मिति २०७०।५।४ मा निवेदन दर्ता भएको कुरा निवेदनमै उल्लेख भएको छ । पुनरावेदन अदालतबाट तत्कालको लागि विपक्षीहरूका नाउँमा अल्पकालीन अन्तरिम आदेश जारी भए तापनि मिति २०७०।५।१४ मा दुवै पक्षको छलफलबाट अल्पकालीन अन्तरिम आदेशलाई निरन्तरता नदिएपछि निवेदकले पुनः सोही विषयलाई नै उठान गरी यस अदालतसमक्ष प्रस्तुत उत्प्रेषणको रिट निवेदन लिई उपस्थित भएको देखियो ।

निवेदकले रिट निवेदनमा पुनरावेदन अदालतबाट अल्पकालीन अन्तरिम आदेशलाई निरन्तरता नदिएको विषय उल्लेख गरेपनि सो आदेशलाई लिएर पुनरावेदन अदालत पाटनलाई विपक्षी बनाएको देखिएन । पुनरावेदन अदालत सो विषयका लागि साधिकार निकाय भएको निवेदकको स्वीकारोक्ति नै छ । एउटा साधिकार निकायले विधिसम्मत प्रक्रियाबाट गरेको आदेशलाई कानूनसम्मत ढङ्गले चुनौती नदिइएसम्म अन्यथा गर्न मिल्दैन । साथै पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०७०।५।१४ मा भएको आदेश यथावत रहँदा रहँदै सोही विषयलाई लिएर शुरू क्षेत्राधिकारको रूपमा पुनः यस अदालतमा प्रवेश गरेको देखियो ।

यही विषयमा निवेदकले पुनरावेदन अदालत पाटनमा पनि रिट निवेदन दर्ता गरेको र उक्त रिट निवेदन हाल त्यहाँ विचाराधीन अवस्थामा रहेको देखिन्छ । निवेदकलाई पुनरावेदन अदालत

पाटनबाट मिति २०७०।५।१४ मा भएको आदेश चित्त नबुझेमा सो आदेशउपर परिवर्तित परिस्थिति भए सोही अदालतमा र वेरीत भए सो हदसम्ममा सीमित रही यस अदालतसमक्ष अन्य वैकल्पिक उपचारको बाटोबाट प्रवेश गर्न सक्ने अवस्था हुँदाहुँदै सो अवलम्बन नगरी सीधै एउटै विषयलाई लिएर समान क्षेत्राधिकार भएका पहिले पुनरावेदन अदालत र त्यसपछि सर्वोच्च अदालतमा प्रवेश गरेको पाइन्छ । त्यसका अतिरिक्त एउटा निकायबाट अन्तरिम आदेश लिन असफल भएपछि अर्कोमा प्रवेश गरेको देखिन्छ ।

पुनरावेदन अदालतले असाधारण अधिकारक्षेत्रअन्तर्गतका रिट निवेदनमा अवस्था हेरी अन्तरिम आदेश दिन वा नदिन सक्दछ । एउटा पूर्ण सक्षम न्यायिक निकायले अन्तरिम आदेश नदिएकोमा पुनः यस अदालतले सोही विषयको रिट निवेदन लिई सक्षम निकायमा विचाराधीन रहेको विषयलाई प्रभाव पर्ने गरी हस्तक्षेप गर्न मिल्दैन । यस रिट निवेदनमा उठाइएका प्रश्नहरूका सन्दर्भमा समेत उपयुक्त आदेश गर्न क्षेत्राधिकार सम्पन्न पुनरावेदन अदालत पाटन नै सक्षम रहेको छ ।

अतः क्षेत्राधिकार सम्पन्न पुनरावेदन अदालतमा विचाराधीन रिट निवेदनमा त्यहीँबाट उपयुक्त निर्णय दिन सक्ने अवस्थामा हुँदाहुँदै सो विचाराधीन रिट निवेदनलाई प्रत्यक्ष असर गर्ने गरी यस अदालतसमक्ष प्रस्तुत निवेदन मागदावीमा विचार गर्नुपर्ने अवस्था नदेखिएबाट विपक्षीहरूबाट कारण देखाउ आदेशसमेत जारी गरिरहनु पर्ने अवस्था नदेखिँदा रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ । प्रस्तुत रिट निवेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

इजलाश अधिकृत(शाखा अधिकृत):- यज्ञप्रसाद आचार्य

कम्प्युटर टाइप:- विदुषी रायमाझी

इति संवत् २०७० साल भाद्र १८ गते रोज ३ शुभम्